

DALSLANDKANAAL ZWEDEN

‘Het aquaduct
is het symbool
van het Dalsland-
kanaal

Varen op het Dalslandkanaal

Zweeds vernunft en natuur- schoon

TEKST DOOR PAUL VAN BODENGRAVEN
FOTOGRAFIE MARCO BARTEN

Het aquaduct bij Håverud van bovenaf gezien

Als de brug opengaat, stroomt het voordek weer vol

Eerbetoon aan de ontwerpers van het kanaal

Met slecht twaalf kilometer graafwerk werd tussen 1865 en 1868 een vaarweg van in totaal 250 kilometer aangelegd, van het Zweedse Vänern – het grote meer in Zuid-Zweden – naar het Stora Le op de Zweeds-Noorse grens; een perfecte verbinding om onder andere hout en ijzererts te transporteren. Zwedens beroemdste waterwegbouwer Nils Ericson werd ervoor gevraagd. *Nordic* wilde het zelf zien en ging aan boord voor een dagje Dalslandkanaal.

Met spierkracht en geduld wordt de eerste set deuren van in totaal vier achter elkaar liggende sluizen geopend. Een onstuimige watermassa komt naar buiten kolken en laat ons 'bootje' onrustig hobbelen. We zijn ingescheept op de *Dalslandia*, een van de twee boten die speciaal zijn gebouwd om het smalle kanaal te kunnen bevaren. Ze pendelen in het hoogseizoen dagelijks heen en weer tussen Häverud en Bengtsfors. Daarmee zie je dan weliswaar een deel van het kanaal, maar je

passeert wel zeventien sluizen, het beroemde aquaduct en heel veel natuurschoon. Met de maximale bezetting van 110 mensen aan boord is het vandaag niet echt rustig te noemen op de boot. Iedereen wil – zeker in het begin – graag op de voorplecht staan om als eerste te zien wat er gebeurt voor de boot. Gelukkig waren wij bijtijds en hebben we zelfs een zitplaatsje op het voordek kunnen bemachtigen.

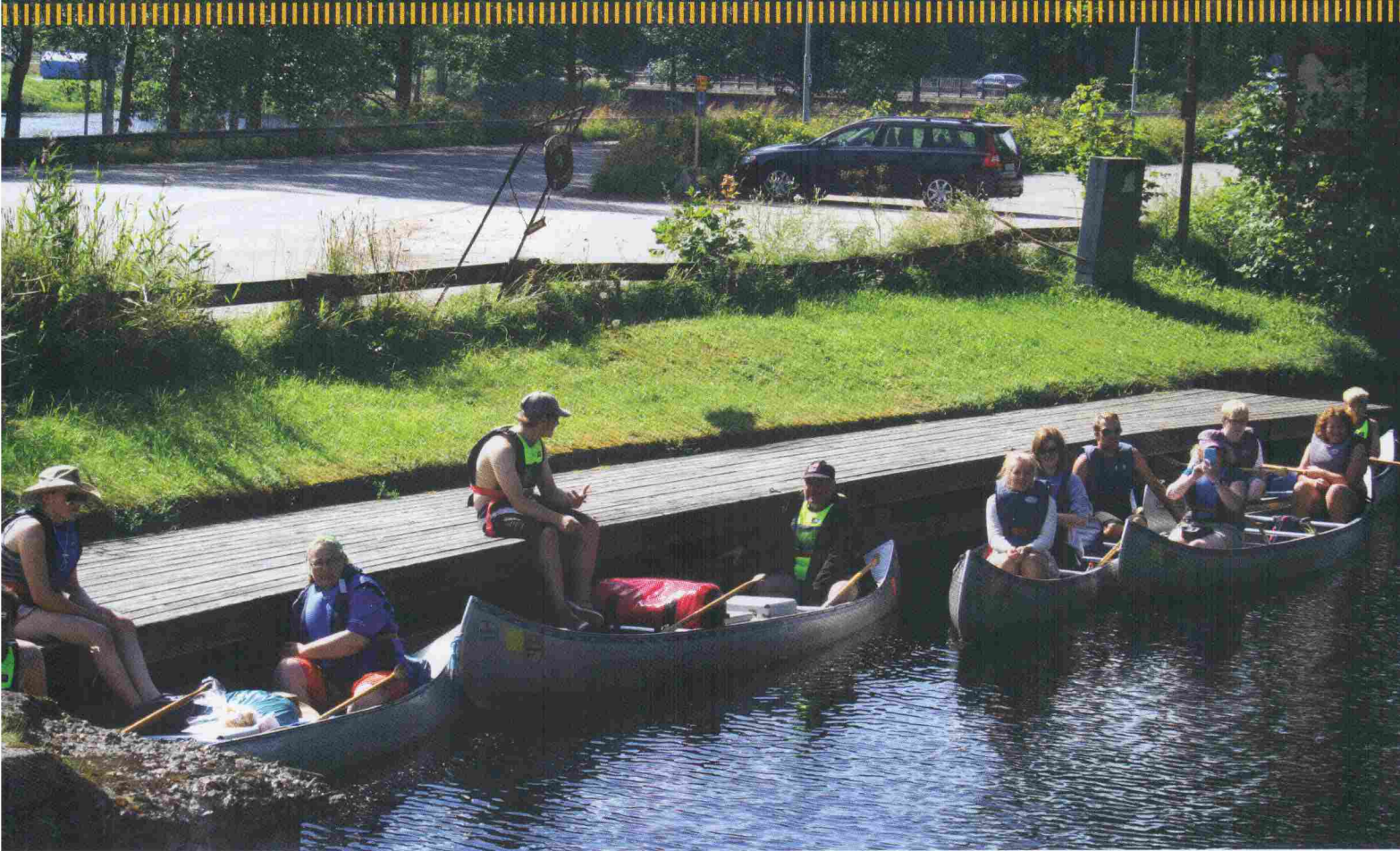
Deze boemel brengt ons terug naar Häverud

Verbinding

Het Dalslandkanaal is eigenlijk een aanschakeling van een serie langgerekte meren. Ze zijn van nature met elkaar verbonden via smalle riviertjes, soms met een aardig verval en bijbehorende stroomversnelling. Ter illustratie: het hoogteverschil in het hele kanaal bedraagt ruim 33 meter. Juist op die plaatsen, waar de stroomversnellingen niet bevaarbaar waren, zijn onder leiding van Nils Ericson en zijn broer Werner kanalen gegraven, voorzien van sluizen. Zo vaar je als het ware om de stroomversnellingen heen en wordt de boot opgetild (of zakt juist) om naar het volgende meer te komen. Een briljant idee, dat in de praktijk betekende dat er maar vier jaar werk nodig was om de klus te klaren. Inclusief de bouw van het fameuze aquaduct bij Häverud. Koning Karel XV kwam het wonder zelf in ogenschouw nemen bij de opening in 1865.

Ingenieus vakmanschap

Om de watervallen bij Häverud te kunnen passeren, moest Nils Ericson al zijn creativiteit uit de kast halen. Het verval is hier zo groot dat er tenminste vier sluizen achter elkaar moesten komen om het hoogteverschil te kunnen overbruggen. En dat was dan nog het kleinste probleem. De waterval moest ook nog eens overgestoken worden, omdat er maar aan één kant plaats was om het vervolg van het kanaal aan te leggen. De oplossing die Ericson koos, was even eenvoudig als briljant: via een langwerpige stalen bak – een aquaduct – steken de boten sinds 1868 de waterval over. De originele stalen bak werd in Stockholm gebouwd en telt in totaal 33.000 klinkers, die het geheel bijna 150 jaar later nog steeds bij elkaar houden. Het aquaduct is hét symbool geworden van het Dalslandkanaal.

Ook met je eigen kano kun je het kanaal bevaren

en trekt jaarlijks duizenden bezoekers. Het is ook de plek waar de dagboten vertrekken. Al tien jaar na de aanleg van het Dalslandkanaal werd tevens een spoorlijn aangelegd over de waterval. En om de wirwar compleet te maken, kwamen daar in de twintigste eeuw ook nog eens twee bruggen bij, waarmee autoverkeer het kanaal kan passeren. Het ingenieuze geheel oogt als een spectaculair staaltje Zweeds vakmanschap. Kijken en bekeken worden. Vanaf de boot hebben we uitgebreid de tijd om al die zaken goed te bekijken. En trekken we zelf ook veel bekijks. Het aquaduct is zonder twijfel het meest gefotografeerde object in Dalsland. Hier komen ook dagjesmensen een kijkje nemen. Onder hun toezicht openen vakantiekrachten de sluisen en helpen de boot verder omhoog. Met de snelheid van een slak zijn we al bijna een uur op weg als we dan toch eindelijk de stalen bak binnenvaren. Het voelt bijna als een plechtig moment waarop je moet applaudisseren. Iedereen is er stil van en kijkt toe als de boot de waterval passeert. Als wij het aquaduct uitvaren, komt een paar kano's achter ons aan. Want je kunt ook nog altijd op eigen gelegenheid en met je eigen boot het Dalslandkanaal afvaren. Dat moet je dan niet proberen met je dikke motorjacht, want de sluisen zijn krap. De twee ranke boten die deze dagtocht varen, zijn speciaal hiervoor gebouwd en afgestemd op de smalle sluisen. Maar met een kano of een kleine boot moet het lukken.

Studenten bedienen 's zomers de sluisdeuren

Op weg

Dan kunnen we vaart maken en blijkt de *Dalslandia* toch best wat pit en pk's aan boord te hebben. Dat moet ook wel, want de komende vier uur gaan we nog dertien sluisen door en varen we door naar Bengtsfors. We tuffen over prachtige meertjes, met op de oevers al even mooie huizen. Bij sommige van de sluisen zijn dorpen ontstaan. Na de aanleg van het kanaal vestigden zich steeds meer bedrijven, zoals zagerijen en papierfabrieken, langs de route. Dat betekende werkgelegenheid, dus werden er huizen gebouwd voor de werknemers. Dat betekent nu dat we niet al-

leen sluisen passeren, maar ook dat een aanva-
keren het autoverkeer wordt stilgelegd als
een brug wordt opengedraaid.

Aan tafel

Geen Zweeds uitje zonder eten. Het was
ons al opgevallen dat er aan boord nauwe-
lijks buitenlandse toeristen zijn. Twee Dui-
echtparen en een Zuid-Europees ogend
gezinnetje, maar de rest van de aanwezigen
spreekt allemaal vloeiend Zweeds. En die-
pas gelukkig als er warm gegeten kan wor-
tussen de middag. In twee ploegen wordt
de kajuit een Zweedse maaltijd geserveerd

Zweden op zijn best, gezien vanaf de boot

DALSLANDKANAAL

Ligging en bereikbaarheid

Dalsland ligt in het zuidwesten van Zweden, tegen de Noorse grens. Vanaf Utrecht is het circa twaalfhonderd kilometer rijden naar Häverud. Daar is het aquaduct te bewonderen en bevindt zich ook het startpunt van de beschreven dagtocht. Een alternatief is om in het circa veertig kilometer noordelijker gelegen Bengtsfors te starten.

Omgeving

Bij het bezoekerscentrum in Häverud is genoeg te doen, zoals het kanaalmuseum, toeristenwinkeltjes, een café-restaurant en het vijftien kilometer

verderop gelegen Konstmuseet. Ook begint er een rondwandeling van dertien kilometer uit de gids *Wandelen in Dalsland* (www.wandelenindalsland.nl).

Seizoen

De M/S *Dalslandia* (110 mensen) en M/S *Storholmen* (honderd mensen) varen in het hoogseizoen (medio juni tot eind augustus) elke dag (behalve zondag) tussen Häverud en Bengtsfors. De kosten voor de dagtocht inclusief trein bedroegen in 2013 380 Zweedse kronen. De lunch is optioneel en kost 110 tot 150 Zweedse kronen.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Het is verstandig om een paar dagen van tevoren te reserveren.

Twee maatschappijen

De twee boten zijn eigendom van twee verschillende bedrijven. De route die wordt gevaren is hetzelfde. Je boekt bij een van de twee maatschappijen, afhankelijk van de dag. Op www.storholmen.com en www.dalslandia.com vind je prijsinformatie en vaardagen. Kaarten kun je ook boeken via het toeristenbureau in Häverud, pal naast het sluizencomplex.

aardappelen, gekookte groente en vis. Koffie na natuurlijk. Niet echt mijn soort eten om half een 's middags, maar ik moet toegeven, die vis is heerlijk. En het heeft ook wel wat om ineens gezellig zij aan zij te zitten aan lange tafels met volstrekt onbekende, doch zeer vriendelijke Zweden. En dat glaasje wijn erbij smaakt ook niet verkeerd.

Dagje buiten

Na de maaltijd maakt een zekere loomheid zich van het reisgezelschap meester. Het nieuwtje is eraf en niet iedereen staat

meer te dringen om het voordek te bereiken. We genieten van het zonnetje en laten het landschap aan ons voorbijglijden. Het enige geluid dat we horen, is de wind en het geronk van de scheepsmotor. We ontmoeten onderweg onze dubbelganger, de andere boot die de route dagelijks in omgekeerde volgorde aflegt. En voordat we er erg in hebben, legt de boot al aan bij de kade in Bengtsfors. Een korte wandeling brengt ons bij het treinstationnetje. Speciaal voor de toeristen rijdt er een boemeltje heen en weer tussen start- en eindpunt, over een spoorlijn die niet meer

gebruikt wordt door reguliere treinen. Het kleurige treinstel oogt als een kruising tussen een metro en een pretparkboemel, maar weet toch nog aardig vaart te maken. Na een half uurtje zijn we terug in Häverud, net op tijd om te zien hoe onze 'dubbelganger' het aquaduct passeert en de sluis binnenvaart. We zijn een heerlijk dagje buiten en wat kennis van Dalslands grootste toeristenattractie rijker. Druk? Mwah, het is weliswaar vol aan boord, maar verder zijn het rust, ruimte en natuur wat de klok slaat. Daar kan een rondvaartje door de grachten niet aan tippen! 🐾